

אָמְרוּ לוֹ, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם מַה טִּיבוֹ שֶׁל אָדָם זֶה, מַה אָנוֹשׁ פִּי תִזְכְּרֵנוּ?
 תִּזְכְּרֵנוּ?

דָּבָר אַחֵר נַעֲשֶׂה אָדָם, רַבִּי בּוּטָא בְּשֵׁם רַבִּי בּוֹ חֲזַרְנוּ עַל כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה וְלֹא מִצִּינוּ שְׁנַתִּיעֵץ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם הַמַּלְאָכִים לְעוֹלָם עַל שׁוֹם דָּבָר מִכָּל מַה שֶׁהוּא צְרִיף לַעֲשׂוֹת.

וְעוֹד מִצִּינוּ שְׂאִין לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה שְׁמַשְׁיָגִים לְדַעְתּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּכְשֶׁהֵם רָצִים לְהַשִּׁיג, מִיָּד חוֹזְרִים לְאַחֹר מִהַשְּׁגָתָם, כְּמוֹ עוֹף הַנִּקְרָא קַנְבוֹסָא דְקוֹנָאֲרִי הַזֶּה, שְׁפוֹרֵחַ וְחוֹזֵר לְמָקוֹם שֶׁהוּא שׁוֹרֶה. כִּף הֵם, עַד שֶׁחוֹזְרִים וְאוֹמְרִים (יחזקאל א) בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

וְעוֹד אָמַר רַבִּי בּוּטָא, מִצִּינוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָא הָאוֹר הָרֵאשׁוֹן, וּבְרָא מְזָה הָאוֹר שְׂאֵר הַמְּשֻׁשִׁים שְׁלוֹ. אִם הָאוֹר שֶׁנִּבְרָא בַּתְּחִלָּה לֹא נִתְּיָעַץ עִמוֹ, כְּשֶׁרָצָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ שְׂאֵר צְבָאוֹתָיו, כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן (תהלים סמד) אָדָם לְהַבִּיל דְמָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הִנֵּחַ לְרַבִּי בּוּטָא, שְׁעָם בְּעַלֵּי הַמְּשֻׁנָּה שֵׁם אֶת מְדוּרוֹ. אָמַר רַבִּי בּוּטָא, אֲנִי לֹא זָכִיתִי שִׁיְהִי מְדוּרִי עִמָּהֶם, אֲבָל הַקְּשִׁיָּא הִיתָה שְׁלֵהֶם.

וְתַרְוִין שְׁמַעְתִּי שְׂאֵמַר רַבִּי בּוֹ, כְּמַלְלָךְ הַזֶּה שֶׁהִיָּה שׁוֹלֵט עַל הַפֶּל, וְרָצָה לְהִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ שְׁכֹלֶם כְּלוּלִים בּוֹ וְהוּא הַפֶּל, עֲשֶׂה עַצְמוֹ בְּלִשׁוֹן רַבִּים. כִּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוֹאִיל וְרָצָה לְהִרְאוֹת שְׁכֹל הָעוֹלָם שְׁלוֹ, כָּלֵל אֶת הַפֶּל בְּיָדוֹ, וְאָמַר לְשׁוֹן רַבִּים לְהִרְאוֹת שֶׁהוּא הַפֶּל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם קוֹל מְמָרוּמִים שְׁמַעְתִּי מְזָה, אָמַר שֶׁהִיָּה יָפָה, שְׂאִין הַתְּרוּץ הַזֶּה מִתִּישָׁב בְּלִבִּי.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי בָּא לְטַבְּרִיָּה

אָמְרוּ לוֹ, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם מַה טִּיבוֹ שֶׁל אָדָם זֶה, מַה אָנוֹשׁ פִּי תִזְכְּרֵנוּ.

דָּבָר אַחֵר נַעֲשֶׂה אָדָם, ר' בּוּטָא בְּשֵׁם ר' בּוֹ חֲזַרְנוּ עַל כָּל הַתּוֹרָה כְּוֹלָה, וְלֹא מִצִּינוּ שְׁנַתִּיעֵץ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם הַמַּלְאָכִים לְעוֹלָם, עַל שׁוֹם דָּבָר מִכָּל מַה שֶׁהוּא צְרִיף לַעֲשׂוֹת.

וְעוֹד מִצִּינוּ שְׂאִין לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה שְׁמַשְׁיָגִים לְדַעְתּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּכְשֶׁהֵם רָצִים לְהַשִּׁיג, מִיָּד חוֹזְרִים לְאַחֹר מִהַשְּׁגָתָם, כְּהַדִּין קַנְבוֹסָא דְקוֹנָאֲרִי, דְּפָרַח וְחוֹזֵר לְדוּף דְשָׂאֲרִי. כִּף הֵם, עַד שֶׁחוֹזְרִים וְאוֹמְרִים (יחזקאל ג יב) בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

וְעוֹד אָמַר רַבִּי בּוּטָא, מִצִּינוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָא אוֹר הָרֵאשׁוֹן, וּבְרָא מְזָה הָאוֹר שְׂאֵר הַמְּשֻׁשִׁים שְׁלוֹ. אִם הָאוֹר הָרֵאשׁוֹן שֶׁנִּבְרָא בַּתְּחִלָּה, לֹא נִתְּיָעַץ עִמוֹ, כְּשֶׁרָצָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ שְׂאֵר צְבָאוֹתָיו, כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן אָדָם לְהַבִּיל דְמָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הִנֵּחַ לְרַבִּי בּוּטָא דְעָם מְאֲרִי מִתְּנִיתָא שְׁוֵי מְדוּרִיָּה. אָמַר ר' בּוּטָא, אֲנִי לֹא זָכִינָא לְמַהוּי מְדוּרָאֵי עִמָּהוֹן, אֲבָל קוּשִׁיָּא הוּוּה דִידְהוֹן.

וּפִירוּקָא שְׁמַעְנָא, דְאָמַר רַבִּי בּוֹ, כְּהַדִּין מְלָכָא דְהוּוּה שְׁלִיטָא עַל כְּלָא, וּבְעֵי לְאַחְזָאָה גְרַמִּיָּה דְכְּלָהוּ כְּלִילָן בֵּינָה, וְהוּא כְּלָא. עֲבִיד גְרַמִּיָּה בְּלִישָׁן דְסַגִּיָּאִין. כִּף קוּדְשָׁא בְרִיף הוּא, הוֹאִיל דְבְעֵי לְאַחְזָאָה דְכָל עֲלָמָא דִידֵיהָ, כְּלִיל כּוֹלָא בִידֵיהָ, וְאָמַר לִישָׁן דְסַגִּיָּאִין, לְאַחְזָאָה דְהוּא כּוֹלָא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִי קָלָא מִן רַמְיָא שְׁמַעְתָּא מֵהָאֵי, אִימָא דְהוּוּה שְׁפִיר, דְלֹא אִתְּיִשְׁבָּא בְּלָבָאֵי הָאֵי פִירוּקָא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי אֶתָּא לְטַבְּרִיָּא לְמַדְפֵּי

לטהר את כל שוקי טבריה, ראו אותו רבי פנחס ורבי בא ורבי יצחק. אמרו: עד מתי נשב בקיום אחד ולא נוכל ללכת? אמרו: הנה מבצלי המשנה כאן, נשאל לפניו.

בא לשם רבי אבהו. אמר לו: אם לא נשמע דבר זה, הרי יפתח פיהם של המינים בפסוק הזה. אמר לו: יאמר לנו מר את עקר הפסוק הזה. אמר לו: מה הוא? אמר לו: זה נעשה אדם בצלמנו כדמותנו.

אמר רבי שמעון, כתוב (ישעיה מב יח) החרשים שמעו והעורים הביטו לראות. וכי לעורים ולחרשים אמרה התורה את זה? אלא עורים, שהם עורים בתורה, שדרך הישר לפניהם, והולכים ארחות עקלקלות פעורים, ולא יודעים את עקר הדבר. הפסוק הזה נגזר במשנה שלנו, וכך גזרנו.

בשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, המים היו העקר של הכל, וממים השתיל את כל העולם. ועשה הקדוש ברוך הוא שלשה אמנים שיעשו את אמנותו בעולם הזה, ואלו הם: שמים, וארץ, ומים. ועל ידי אלו נברא כל מה שבועלם הזה.

והזמין את שלשת אלו, את כל אחד מהם, להוציא בריות שצריך לעולם. הזמין את המים. אמר להם: אתם תוציאו את הארץ מתחתיתכם, ואתה לך תתכנס למקום אחד. והמים עשו כן. זהו שכתוב (בראשית א) יקוו המים.

קרא לארץ. אמר לה: את תוציאי ממך בריות, בהמות וחיות וכדומה להם. מיד עשתה כן. זהו שכתוב (שם) ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה.

קרא לשמים. אמר להם: אתם

לכל שוקי טבריה, חמו ליה, ר' פנחס ורבי בא ורבי יצחק. אמרו, עד אימתי ניתב בקיימא חדא, ולא ניכול למהך. אמרו, הא מארי דמתניתין הכא, נשאל קמיה.

אתא רבי אבהו תמן, אמר ליה, אי לא נשמע מלה דא, הא אתפתחנא פומהון דמינאי בפסוקא דא. אמר ליה, לימא לן מר (דף כא ע"א) עיקרא דפסוקא דא, אמר ליה מאי הוא. אמר ליה האי נעשה אדם בצלמנו כדמותנו.

אמר רבי שמעון, פתיב (ישעיה מב יח) החרשים שמעו והעורים הביטו לראות. וכי לעורים ולחרשים אמרה תורה האי. אלא עורים, שהם עורים בתורה, שדרך הישר לפניהם, והולכים ארחות עקלקלות פעורים, ולא ידעון עיקרא דמלתא. האי פסוקא אתגזר במתניתא דילן, והכי גזרנא.

בר ברא קודשא בריך הוא עלמא, הוה עיקרא דכלא מיא, ומן מיא אשתיל כל עלמא. ועבד קודשא בריך הוא תלתא אומנין, דיבעדון אומנותיה בהאי עלמא, ואלין אינון: שמיא, וארעא, ומיא. ועל ידי דאלין, אתברי כל מה די בעלמא דין.

וזמין לאלין תלתא, לכל חד מנהון, לאפקא ברייתא דצריך לעלמא. זמין למיא, אמר ליה את אפיק לארעא דתחותך, ואת זיל אתכניש לאתר חד, ומיא עבד כן, הדא הוא דכתיב, יקוו המים.

קרא לארעא, אמר לה, את אפיק בריין מינה, בעירין וחיותן וכדדמי לון, מיד עבדת כן, הדא הוא דכתיב, ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה.

קרא לשמים, אמר לון, אתון אבדילו בין מיא

הבדילו בין מים למים. עשו כן.
 זהו שכתוב (ש) ויעש אלהים את
 הרקיע. קרא לארץ. אמר לה:
 הוציאי דשאים ועשבים ויבולים
 ועצי השדה. מיד מה כתוב בה?
 (ש) ותוצא הארץ דשא עשב
 מזריע זרע.

קרא כמו כן לשמים. אמר להם:
 יהיו בכם אורות ומאורות להאיר
 על הארץ, זהו שכתוב (ש) יהי
 מארת ברקיע השמים. קרא כמו
 כן למים. אמר להם: אתם תוציאו
 רמש של דגים ועופות וכדומה
 להם. זהו שכתוב (ש) ישרצו
 המים שרץ נפש חיה. ועל ידי
 שלשת אלה נעשה כל מעשה
 בראשית, כל אחד ואחד למינו.
 בשבא היום הששי, כלם היו
 מזמנים לברא כמו שאר הימים.
 אמר להם הקדוש ברוך הוא:
 שום אחד מכם לא יכול לעשות
 הבריה הזו לבדה כמו שאר כל
 הבריות שהיו עד כאן, אלא כלכם
 תתחברו יחד, ואני עמכם, ונעשה
 אדם, שהרי אתם לא תוכלו
 לעשותו לבדכם, אבל הגוף יהיה
 של שלשתכם, והנשמה שלי.

ולפיכך קרא להם הקדוש ברוך
 הוא ואמר להם נעשה אדם, אני
 ואתם. אני את הנשמה, ואתם את
 הגוף. וכך הוא, שהגוף הוא
 משלשתם, שהיו אמנים במעשה
 בראשית. ואת הנשמה נתן
 הקדוש ברוך הוא, שהשתתף
 עמם בה.

בצלמנו כדמותנו, כלומר שראוי
 לנו, באותו הגוף שגלקח מכם,
 לדעת ולהדמות לכם כמו אותו
 שגלקח ממני, שהוא הנשמה,
 שיפרד ממעשי העולם, ותהיה
 תשוקתו ורצונו לעליונים
 הקדושים.

ועוד בצלמנו כדמותנו, שהגוף
 שגלקח מכם לא יהיה בקיום

למִיא, עבדו כן, הָדָא הוּא דְכְתִיב, וַיַּעַשׂ
 אֱלֹהִים אֶת הַרְקִיעַ. קָרָא לְאַרְעָא, אָמַר לָהּ
 אֲפִיקֵי דְשָׂאִים וְעֵשְׂבִים וַיְבֹלִין וַאֲיִלְנֵי חֻקְלָא,
 מִיד מַה כְּתִיב בְּהַ. וְתוֹצֵא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב
 מְזַרְיַע זְרַע.

קָרָא כְּמוֹ כֵּן לְשָׁמַיִם, אָמַר לוֹן, יֵהָא בְּכוּן
 נְהוּרִין וּבּוֹצִינִין לְאַנְהָרָא עַל אַרְעָא, הָדָא
 הוּא דְכְתִיב, יֵהִי מְאֹרֹת בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם. קָרָא
 כְּמוֹ כֵּן לְמִיא, אָמַר לוֹן, אַתּוֹן אֲפִיקוּ רֵיחְשָׂא
 דְנוּנִין וְעוֹפִין, וַיְכַדְדְּמֵי לוֹן, הָדָא הוּא דְכְתִיב,
 יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם שָׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה. וְעַל יְדֵיהוֹן
 דְתִלְתָּא אַלְיִן, אַתְּעֵבִיד כָּל עוֹבְדָא דְבְּרָאשִׁית,
 כָּל חַד וְחַד לְזַיְנִיָּה.

בְּרַ אַתָּא יוֹמָא שְׁתִּיתָּאָה, כְּלָהוּ הוּוּ זְמִינִין
 לְמַבְרֵי כְּשָׂאָר יוֹמִין. אָמַר לוֹן קוּדְשָׂא
 בְּרִיךְ הוּא, לָא שׁוּם חַד מְנֻכּוֹן, יְכִיל לְמַעְבַּד
 בְּרִיָּה דָא בְּלַחֲדוּי, כְּשָׂאָר כָּל בְּרִיָּין דְהוּוּ עַד
 כָּאֵן, אָלָא כּוּלְכוֹן תְּתַחְבְּרוּן כְּחַדָּא וְאַנָּא
 עִמְכוֹן, וְנַעֲבִיד אִינְשָׂא. דְהָא אַתּוֹן לָא תִיכְלוּן
 לְמַעְבְּדֵיהּ בְּלַחֲדוּיכוֹן, אֲבָל גּוּפָא יֵהָא דִילְכוֹן
 תְּלִיתִיכוֹן, וְנִשְׁמָתָא דִילֵי.

וּלְפִיכֵךְ קָרָא לוֹן קוּדְשָׂא בְּרִיךְ הוּא, וְאָמַר לוֹן
 נַעֲשֶׂה אָדָם, אַנָּא וְאַתּוֹן. אַנָּא נִשְׁמָתָא,
 וְאַתּוֹן גּוּפָא. וְכֵךְ הוּא, דְגּוּפָא הוּא מְתִלְתְּהוֹן,
 דְהוּוּ אוּמְנִין בְּעוֹבְדָא דְבְּרָאשִׁית, וְנִשְׁמָתָא
 יְהִיבָה קוּדְשָׂא בְּרִיךְ הוּא, דְאִשְׁתַּתְּףָּ עִמְהוֹן בְּהַ.
 בְּצִלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, כְּלוּמַר דְאַתְחִזִּי לְנָא,
 בְּהֵהוּא גּוּפָא דְאַתְנַסְבִּי מְנֻכּוֹן,
 לְמַנְדַּע וּלְאַדְמָאָה לְכוּן, וּבְהֵהוּא דְאַתְנַסְבִּי
 מְנִי, דְהוּא נִשְׁמָתָא, דִּיתְפָּרֵשׁ מְעוֹבְדוּי
 דְעֵלְמָא, וִיְהָא תְּאוּבְתִיָּה וְרַעוּתִיָּה לְעִילְאִין
 קְדִישִׁין.

וְעוּד בְּצִלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, דְגּוּפָא דְאַתְנַסְבִּי